

Ewa Kowalska, Izabela Marcinkowska, Elżbieta Roczek, Marzena Starostecka

**Nauczyciele języka polskiego
Szkoła Podstawowa im. M. Kopernika w Łękińsku**

**PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA
Z JĘZYKA POLSKIEGO**

ROK SZKOLNY 2024/2025

1. PZO ma na celu wspieranie rozwoju intelektualnego i osobowości ucznia.
2. W PZO zakłada się, iż każdy uczeń, na miarę swoich możliwości intelektualnych oraz charakterologicznych robi wszystko, by osiągnąć sukces szkolny.
3. Ocena ma dostarczyć uczniom, rodzicom i nauczycielowi rzetelnej informacji o specjalnych uzdolnieniach, postępach i trudnościach ucznia.
4. Wymagania edukacyjne formułowane są w oparciu o podstawę programową - program do klas VI-VIII zredagowany do podręczników „Nowe słowa na start!” wydawnictwa pedagogicznego NOWA ERA zatwierdzonych przez MEN oraz do podręczników wydawnictwa WSiP „Zamieńmy słowo” w klasach IV-V.
5. Stosuje się sześciostopniową skalę ocen oraz znaki „+” i „-”. Znaki przeliczane są na oceny (4 znaki „+” ocena bdb, 4 znaki „-” ocena ndst).
6. Oceny i inne informacje dla ucznia i jego rodziców umieszczane są w dzienniku elektronicznym.

§ 1. OBSZARY OCENIANIA

Ocenianiu podlegają wiedza i umiejętności określone programem nauczania oraz następujące formy aktywności ucznia:

- pisemne: prace klasowe (wypracowania), testy, sprawdziany (literackie, gramatyczne), sprawdziany z lektury, dyktanda, kartkówki, zestawy ćwiczeń z nauki o języku
i ćwiczenia ortograficzne; formy wypowiedzi poznane w szkole podstawowej: notatka, plan, opis, opowiadanie, streszczenie, sprawozdanie, charakterystyka, reportaż, wywiad, rozprawka, recenzja; pisma użytkowe: ogłoszenie, telegram, zaproszenie, życzenia, przepis, reklama, podanie, życiorys, list motywacyjny.
- ustne: aktywność (kreatywność) na lekcjach, wypowiedzi ustne na zadany temat, czytanie tekstów, recytacja, opowiadanie odtwórcze i twórcze, udział w dyskusji (argumentowanie, wnioskowanie, przemówienie);
- praktyczne: praktyczne posługiwanie się podstawowymi pojęciami i terminami wyszczególnionymi w programie nauczania, przygotowanie do lekcji, praca w grupie, rozwiązywanie problemów (umiejętność zastosowania wiedzy

przedmiotowej
w sytuacji praktycznej), inscenizacja, prezentacja referatu bądź informacji
przygotowanych samodzielnie, a także prace nadobowiązkowe jak np.: realizacja
projektu (gazetka, album, plakat, pomoc dydaktyczna, audycja radiowa, nagranie,
ankieta itp.), przygotowanie
i przeprowadzenie fragmentu lekcji.

§ 2. UMOWA NAUCZYCIEL-UCZEŃ

1. Uczeń ma obowiązek prowadzić zeszyt przedmiotowy.
2. Prace klasowe, sprawdziany z nauki o języku, sprawdziany ortograficzne (dyktanda) są obowiązkowe i poprzedzone tygodniową zapowiedzią. Jeżeli z przyczyn losowych uczeń nie może napisać ich z całą klasą, powinien to uczynić w ciągu 14 dni od powrotu do szkoły; uczeń pisze pracę na zajęciach wyrównawczych z języka polskiego. W przypadkach szczególnych (np. długa nieobecność) termin może być dłuższy – warunki należy uzgodnić z nauczycielem.
3. Poprawa ocen niedostatecznych z prac pisemnych jest dobrowolna i musi odbywać się w terminie ustalonym z nauczycielem w ciągu 14 dni od rozdania ocenionych prac. Poprawę uczeń pisze tylko raz. W szczególnych przypadkach możliwe jest ustalenie dodatkowego terminu poprawy. Każdorazowo ocena jest wpisywana do dziennika.
4. Krótkie sprawdziany (kartkówki) obejmujące treści z 3-4 ostatnich tematów będą zapowiadane.
5. Nauczyciel ma obowiązek sprawdzenia i oddania prac klasowych w ciągu 14 dni, kartkówek i krótkich prac pisemnych w ciągu 7 dni.
6. Oceny są jawne i umotywowane przez nauczyciela, zarówno dla ucznia, jak i rodziców. Uzasadnienie ustne oceny dotyczy tego, co uczeń zrobił dobrze i jak powinien się uczyć.
7. Każdy uczeń ma prawo do zdobycia dodatkowych ocen za prace nadobowiązkowe zlecone przez nauczyciela bądź podjęte ze swojej inicjatywy.
8. Na ocenę końcową większy wpływ mają oceny cząstkowe z prac klasowych, wypracowań, testów i sprawdzianów obejmujących większą partię materiału, oceny z

odpowiedzi na lekcjach powtórzeniowych, niż oceny cząstkowe za pozostałe formy aktywności ucznia m.in. kartkówki z bieżącego materiału, recytacje.

9. Na początku lekcji uczeń ma prawo zgłosić brak przygotowania do lekcji. Zgłaszając nieprzygotowanie uczeń otrzymuje „-„. Zapis powyższy nie dotyczy przygotowania na lekcje powtórzeniowe (w takim wypadku uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną)

a) w przypadku, gdy uczeń nie zgłosi nieprzygotowania do lekcji a nauczyciel stwierdzi ów fakt, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.

10. Nauczyciel ma prawo zapytać ucznia z materiału tematycznego obejmującego ostatnie lekcje języka polskiego

11. Aktywność ucznia na lekcji może być oceniana stopniem a także w formie „+” i „-„. Brak aktywności na zajęciach bądź brak orientacji w zadaniach wykonywanych na lekcji może być oceniany „-„.

12. Prace pisemne są udostępniane przez nauczyciela na prośbę rodziców (w warunkach szkolnych). Istnieje możliwość kopiowania prac.

§ 3. KRYTERIA OCENY PRAC PISEMNYCH

Za sprawdziany i testy uczeń otrzymuje następujące oceny:

98 - 100% pkt.	- celujący
86 - 97 % pkt.	- bardzo dobry
71 – 85 % pkt.	- dobry
51 – 70 % pkt.	- dostateczny
33 – 50 % pkt.	- dopuszczający
32 % i mniej pkt.	- niedostateczny

§ 4. Kryteria oceniania sprawdzianów ortograficzno-interpunkcyjnych:

Klasy IV-V

- 0 bł. zasadniczych – ocena celująca
- 1 bł. zasadniczy – ocena bardzo dobra
- 2 bł. zasadnicze – ocena dobra
- 3 bł. zasadnicze – ocena dostateczna

4 – 5 bł. zasadniczych – ocena dopuszczająca

6 bł. zasadniczych – ocena niedostateczna

Klasy VI-VIII

0 bł. zasadniczych – ocena celująca

1 bł. zasadniczy – ocena bardzo dobra

2 bł. zasadnicze – ocena dobra

3 bł. zasadnicze – ocena dostateczna

4 bł. zasadnicze – ocena dopuszczająca

5 bł. zasadniczych – ocena niedostateczna

Błędy zasadnicze (błędy ortograficzne I stopnia):

Niepoprawna pisownia wyrazów z „ó – u”, „rz – ż”, „h – ch”

Niepoprawna pisownia wyrazów wielką literą

Niepoprawna pisownia „nie” przed osobową formą czasownika.

**1 błąd zasadniczy (błąd ortograficzny I stopnia) = 3 błędy ortograficzne II stopnia
lub 3 błędy interpunkcyjne lub 3 błędy mieszane (interpunkcyjne i ortograficzne II
stopnia)**

§ 5. Kryteria oceniania wypracowań (prac klasowych):

a) poziom merytoryczny:

- zrozumienie tematu, zgodność treści z tematem
- dobór materiału rzeczowego i umiejętne wykorzystanie go w pracy
- wnioskowanie, uzasadnianie sądów, wartościowanie
- umiejętne włączanie cytatów do tekstu;

b) poziom kompozycyjny:

- posługiwanie się określoną formą wypowiedzi
- konsekwencja kompozycyjna
- spójność tekstu
- estetyka pracy;

c) poziom językowo – stylistyczny:

- zgodne z normą posługiwanie się fleksją, frazeologią i składnią
- bogate słownictwo
- poprawność ortograficzna i interpunkcyjna
- funkcjonalność (celowość) zastosowanych form gramatycznych, słownictwa, konstrukcji składniowych.

Po uwzględnieniu powyższych kryteriów wypracowanie zostanie ocenione następująco:

Ocena dopuszczająca:

- a) niepełne zrozumienie tematu, częściowe omówienie go; nie zawsze trafny dobór materiału, nieumiejętne wykorzystanie go, próby formułowania wniosków;
- b) brak konsekwencji w posługiwaniu się określoną formą wypowiedzi, odtwórczość, chaos
w układzie treści, dość liczne zakłócenia spójności tekstu; brak akapitów, mało czytelne pismo, liczne skreślenia i poprawki;
- c) wyraźne odstępstwa od normy, pozwalające jednak na zrozumienie tekstu; ubogi zasób słów z przewagą słownictwa potocznego; liczne zasadnicze i drugorzędne błędy ortograficzne i interpunkcyjne.

Ocena dostateczna:

- a) zrozumienie tematu, niepełne rozwinięcie go; na ogół właściwy dobór materiału, próby wykorzystania go w pracy; formułowanie wniosków, uproszczona argumentacja;
- b) poprawne stosowanie określonej formy wypowiedzi, dopuszczalne uchybienia i brak zachowania proporcji w układzie treści; zakłócenie spójności, nieutrudniające jednak zrozumienia tekstu; dopuszczalny brak akapitów, czytelne pismo, nieliczne skreślenia i poprawki;
- c) częste odstępstwa od normy, niezakłócające jednak komunikacji; ubogi zasób słów, używanie słownictwa potocznego, nieliczne błędy ortograficzne, usterki interpunkcyjne.

Ocena dobra:

- a) zrozumienie tematu, wystarczające rozwinięcie go; właściwy dobór materiału i poprawne wykorzystanie go; właściwe wnioski; logiczna argumentacja;
- b) konsekwencja w stosowaniu określonej formy wypowiedzi, schematyczna kompozycja; sporadyczne zakłócenia spójności tekstu; stosowanie akapitów, estetyczne pismo, sporadyczne skreślenia i poprawki;
- c) nieliczne odstępstwa od normy, komunikatywność tekstu; urozmaiczone słownictwo; sporadyczne zasadnicze błędy ortograficzne i nieliczne drugorzędne, nieliczne usterki interpunkcyjne.

Ocena bardzo dobra:

- a) zrozumienie tematu, wyczerpujące omówienie go; przemyślany dobór materiału i odpowiednia interpretacja; właściwe wnioski, logiczna argumentacja, wskazywanie wartości i ich hierarchizacja;
- b) konsekwentne stosowanie określonej formy wypowiedzi; przejrzysty, logiczny układ treści; tekst spójny; szata graficzna bez zarzutu;
- c) pojedyncze uchybienia, komunikatywność tekstu i indywidualizacja stylu; bogaty zasób; nieliczne drugorzędne błędy ortograficzne, drobne usterki interpunkcyjne.

Ocena celująca:

- a) pełne zrozumienie tematu i wyczerpujące omówienie go; przemyślany dobór materiału i jego oryginalne wykorzystanie oraz odwołanie się do tekstów kultury; właściwe wnioski, logiczna argumentacja, wskazywanie wartości i ich hierarchizacja;
- b) konsekwencja w stosowaniu określonej formy wypowiedzi; przejrzysty, logiczny układ treści; tekst spójny, szata graficzna bez zarzutu;
- c) komunikatywność tekstu i indywidualizacja stylu, bogaty zasób słów, ortografia i interpunkcja bez zarzutu.

Uczeń, którego praca nie spełnia pierwszego kryterium, otrzymuje ocenę niedostateczną.

Sposób poprawy błędów w sprawdzianach ortograficzno-interpunkcyjnych i pozostałych wypowiedziach pisemnych ustala nauczyciel, uwzględniając możliwości ucznia i rodzaj błędów.

W pracach pisemnych stosuje się następujące skróty:

bł. ort. I – błąd ortograficzny zasadniczy
bł. ort. II – błąd ortograficzny drugorzędny
int. – błąd interpunkcyjny
styl. – błąd stylistyczny
jęz. – błąd językowy
rzecz. – błąd rzeczowy
log. – błąd logiczny
gram. – błąd gramatyczny

§ 6. Kryteria oceniania wypowiedzi ustnych

Oceniając wypowiedź ucznia uwzględnia się:

- związek z tematem;
- spójność wypowiedzi;
- poprawność językową;
- bogactwo słownictwa;
- kompozycję;
- długość wypowiedzi.

Recytacja prozy i poezji:

- pamięciowe opanowanie tekstu;
- zachowanie interpunkcji;
- dykcja;
- modulacja i intonacja głosu;
- interpretacja głosowa tekstu.

Ocenie podlegają ponadto:

- Wiedza o języku:
 - składnia i fleksja;
 - części mowy i ich funkcja w zdaniu;
 - nieodmienne części mowy;
 - znaczenie i stosowanie związków frazeologicznych;
 - słownictwo i słowotwórstwo;
 - fonetyka;
 - słowniki i poradniki językowe;

- style.
- Wiedza o literaturze:
 - znajomość treści omawianych utworów literackich;
 - rozróżnianie gatunków literackich; wskazywanie ich cech charakterystycznych;
 - umiejętność analizy i interpretacji utworów;
 - właściwe posługiwanie się terminologią z zakresu literatury.
- wyrażanie szacunku dla dorobku minionych pokoleń, postawa patriotyzmu;
- postawa ucznia wobec wartości uniwersalnych takich jak: dobro, tolerancja, prawda, uczciwość;
- aktywność;
- kreatywność;
- pogłębianie wiedzy przez docieranie do różnych źródeł (zasoby biblioteczne i multimedialne);
- umiejętność pracy w zespole.

Metody sprawdzania osiągnięć

- sprawdziany z nauki o języku;
- prace klasowe sprawdzające umiejętność konstruowania znanych uczniom pisemnych form wypowiedzi;
- sprawdziany ortograficzno – interpunkcyjne;
- testy literackie;
- testy kompetencji czytelniczych;
- testy diagnozujące: wstępne, na zakończenie roku

- Literackie prace klasowe, sprawdziany z nauki o języku zapowiadane są z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem.
- Literackie prace klasowe zakończone są recenzją uzasadniającą ocenę w formie opisowej lub tabelarycznej.
- Krótsze prace domowe oceniane są metodą „+” i „-”.
- Uczeń otrzymuje co najmniej jedną ocenę w półroczu za prowadzenie zeszytu. Na ocenę składają się: poprawność ortograficzno-interpunkcyjna, estetyka

prowadzenia zeszytu, systematyczne uzupełnianie brakujących tematów i zadań, czasowe wypełnianie poleceń pisemnych.

- Oprócz w/w form aktywności ocenie podlegają:
 - udział w konkursach przedmiotowych (klasowych, szkolnych, pozaklasowych);
 - dłuższe wypowiedzi ustne (na ocenę), krótsze (metodą „+” i „-”)
 - recytacja utworów lub ich fragmentów;
 - samodzielność w zdobywaniu informacji (korzystanie dla potrzeb lekcji z zasobów bibliotecznych, mediów);
 - oryginalność i pomysłowość w prezentowaniu swych działań twórczych (inscenizacje, działalność plastyczna);
 - zaangażowanie w tok lekcji, umiejętność pracy zespołowej;
 - estetyka prac, zeszytu przedmiotowego;
 - kultura słowa.

Uczeń otrzymuje co najmniej 1 ocenę w półroczu za prowadzenie zeszytu. Na ocenę składają się: poprawność ortograficzno – interpunkcyjna, stylistyczna, gramatyczna oraz estetyka prowadzenia zeszytu.

§ 7. Warunki uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej z języka polskiego

1. Uczeń i jego rodzice mogą wystąpić do dyrektora z wnioskiem o podwyższenie przewidywanej rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych oraz rocznej oceny zachowania, najpóźniej na cztery dni przed klasyfikacyjnym zebraniem Rady Pedagogicznej.
2. Uczniowi przysługuje prawo ubiegania się o wyższą niż przewidywana (maksimum o jeden stopień) ocenę roczną z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, jeżeli w drugim okresie roku szkolnego uczeń przystąpił do wszystkich prac klasowych oraz wykorzystał możliwość ich dodatkowego uzupełnienia lub poprawy.
3. Ustalenie oceny wyższej niż przewidywana następuje w formie sprawdzianu.

4. Sprawdzian obejmuje wiadomości i umiejętności zgodne z wymaganiami na daną ocenę, o którą ubiega się uczeń, określonymi w wymaganiach edukacyjnych opracowanych przez nauczyciela tego przedmiotu i podanych uczniom w trybie określonym w Statucie.
5. Sprawdzian przeprowadza się w formie pisemnej i ustnej.
6. Sprawdzian przeprowadza trzyosobowa komisja powołana przez dyrektora, w skład której wchodzi wicedyrektor lub wyznaczony nauczyciel jako przewodniczący, nauczyciel przedmiotu lub przedmiotu pokrewnego, z którego uczeń ubiega się o zmianę oceny oraz wychowawca.
7. Z pracy komisji sporządza się protokół zawierający informacje dotyczące:
 - 1) składu komisji;
 - 2) daty przeprowadzenia sprawdzianu;
 - 3) treści zadań pisemnych, ustnych i praktycznych jakie były przedmiotem sprawdzianu;
 - 4) informację o wynikach sprawdzianu w tym zwięzłą informację o udzielonych odpowiedziach;
 - 5) decyzję komisji w sprawie wniosku o podwyższenie oceny.
8. Do protokołu załącza się pisemne prace ucznia.
9. Ustalona przez komisję ocena nie może być niższa od ustalonej rocznej oceny klasyfikacyjnej i jest ostateczna.

DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH ZE WZGLĘDU NA ORZECZENIA PPP O SPECYFICZNYCH TRUDNOŚCIACH W UCZENIU SIĘ (dysleksja, dysgrafia, dysortografia):

W pracy z uczniem DYSLEKTYCZNYM:

1. Nie wymaga się czytania głośnego, indywidualnego w obecności całej klasy - uczeń dyslektyczny czyta głośno wobec innych uczniów tylko taki tekst, który uprzednio nauczyciel polecił mu do opracowania w domu.
2. Nie omawia się błędów ucznia przy całej klasie, a przy omówieniu indywidualnym nie przedstawia się wszystkich błędów, jakie popełnił, a jedynie te ich rodzaje, które aktualnie są zaplanowane do korekty.
3. Nie przyspiesza się tempa czytania i pisania, nie wymaga się czytania na czas – dziecko z fragmentarycznymi zaburzeniami rozwojowymi potrzebuje więcej czasu na analizę i syntezę czytanego i pisanego tekstu, powinno więc te czynności wykonywać powoli.
4. Nie przeciąża się dziecka większą ilością czytania i pisania. W przypadku czytania należy wyznaczyć fragment tekstu do czytania głośnego, natomiast z treścią uczeń może się zaznajomić przy pomocy czytania cichego lub audiobooka.
5. Zezwala się uczniowi na dokończenie w domu niektórych prac wykonywanych na lekcji.
6. Nie zwiększa się napięć emocjonalnych ucznia surowo stawianymi pytaniami, wywoływaniem do tablicy - uczeń raczej odpowiada w ławce (mobilizując do wysiłku nie trzeba posługiwać się elementami konkurencji, wzorami innych, lepszych uczniów, którym dziecko dyslektyczne nie jest w stanie dorównać).
7. Ocena z języka polskiego jest oceną ogólną, na którą składają się wszystkie przejawy sprawności i umiejętności, możliwe do zaobserwowania w ramach tego przedmiotu (np. rozwój poziomu logicznego myślenia, wnioskowania, abstrahowania, uogólniania, co może być przedstawione w postaci różnorodnych wypowiedzi, relacji słownych) z wykluczeniem jednak oceny z czytania na czas i dyktanda sprawdzającego, bardzo ostrożnie ocenia się wszelkie klasówki.
8. Stosuje się zachętę, pochwałę oraz organizowanie sytuacji zapewniających dziecku choćby niewielkie sukcesy.

9. Dostosowanie wymagań u ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się dotyczy formy sprawdzania wiedzy, a nie treści. Sprawdzenie pracy pisemnej może być niekonwencjonalne, nauczyciel może poprosić ucznia o przeczytanie pracy lub odpytać ustnie z zakresu materiału, który obejmował swoim zakresem sprawdzian pisemny. Można też skłaniać ucznia do stosowania pisma drukowanego lub pisania na komputerze.

10. Częściej sprawdza się zeszyty szkolne ucznia, ustala się sposób poprawy błędów, czuwa nad wnikliwą ich poprawą, ocenia poprawność i sposób wykonania prac. Daje się uczniowi czas na przygotowanie się do pisania dyktanda poprzez podanie mu trudniejszych wyrazów, a nawet wybranych zdań, które wystąpią w dyktandzie; można też dawać teksty z lukami lub pisanie z pamięci. Bierze się pod uwagę tylko ocenę, którą uczeń uzyska po poprawie dyktanda wg udzielonych mu wskazówek (jeśli poprawę wykona).

Reguły dotyczące stosowania kryterium poprawności ortograficznej podczas oceniania prac przez uczniów posiadających opinię stwierdzającą

DYSORTOGRAFIĘ:

1. Błędy typowo ortograficzne:

- u - o, ż - rz, h - ch,
- zmiękczenia (np. słonice zam. słońce, ćoća zam. ciocia, słoni zam. słoń),
- utrata dźwięczności lub udźwięcznienie (kóska zam. kózka, proźba zam. prośba).

Jeżeli mylenie liter nie jest łamaniem zasady ortograficznej, traktowane jest jako błędy graficzne.

2. Do błędów graficznych w pracach uczniów dyslektycznych zalicza się:

- dodawanie, opuszczanie, przestawianie liter, sylab lub całych wyrazów,
- mylenie liter:
 - o podobnym kształcie (a - o, l - ł - t, n - r, m - n, u - w, e - ę, a - ą, i - j),
 - dużych i małych,
 - rzadziej używanych (h - H, f - F, L - F),

- odpowiedników głosek zbliżonych fonetycznie (b - p, d - t, w - f, g - k, dz - c, sz - s, i - y, ę - em - en, ą - om, ś - ź, ć - dź),
- różniących się w położeniu w stosunku do osi pionowej (p - b, d - b) lub poziomej (m-w, n - u, b - p, d - g, p - g),
- ominięcie drobnych elementów graficznych, w tym:
 - oznaczania miękkości nad literami,
 - kropki (dź, ź, i, j),
 - „ogonków” przy literach ą lub ę i kreski (wężyka) przy literach ó, t lub ł,
- błędy dotyczące podziału wyrazu lub całego zdania.

Dostosowanie wymagań do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów.

Uczniowie słabowidzący – zaleca się:

- A. właściwe umiejscowienie dziecka w klasie (zapobiegające odblaskowi pojawiającego się w pobliżu okna, zapewniające właściwe oświetlenie i widoczność),
- B. udostępnianie tekstów (np. testów sprawdzających wiedzę) w wersji powiększonej,
- C. zwracanie uwagi na szybką męczliwość ucznia (wydłużanie czasu na wykonanie określonych zadań),
- D. umożliwienie dziecku korzystania z kaset lub z nagrań lektur szkolnych, tzw. audiobooków,
- E. częste zadawanie pytania - „co widzisz?” w celu sprawdzenia i uzupełnienia słownego trafności doznań wzrokowych.

Uczniowie słabosłyszący – zaleca się:

- A. zapewnić dobre oświetlenie klasy oraz miejsce dla ucznia w pierwszej ławce najlepiej w rzędzie od okna; uczeń, będąc blisko nauczyciela, może słuchać jego wypowiedzi i jednocześnie odczytywać mowę z ust,
- B. umożliwić odwracanie się w kierunku innych kolegów odpowiadających na lekcji, co ułatwi lepsze zrozumienie ich wypowiedzi,

- C. nauczyciel, mówiąc do całej klasy, powinien stać w pobliżu ucznia zwrócony twarzą w jego stronę - nie powinien chodzić po klasie czy być odwrócony twarzą do tablicy; to utrudnia uczniowi odczytywanie mowy z jego ust,
- D. mówić do ucznia wyraźnie, używając normalnego głosu i intonacji, unikać gwałtownych ruchów głową czy nadmiernej gestykulacji,
- E. zadbać o spokój i ciszę w klasie, eliminować zbędny hałas m.in. zamykać okna przy ruchliwej ulicy, unikać szeleszczenia kartkami papieru, szurania krzesłami; takie zakłócenia stanowią również problem dla uczniów z aparatami słuchowymi,
- F. ocenić, czy polecenia kierowane do całej klasy są właściwie rozumiane przez ucznia niedosłyszającego (w przypadku trudności zapewnić mu dodatkowe wyjaśnienia, sformułować inaczej polecenie),
- G. w czasie lekcji wskazane jest używanie jak najczęściej pomocy wizualnych i tablicy, m.in. zapisanie nowego tematu,
- H. aktywizowanie ucznia do rozmowy poprzez zadawanie prostych pytań, podtrzymywanie jego odpowiedzi przez dopowiadanie pojedynczych słów, umowne gesty, mimiką twarzy,
- I. zwracać się do ucznia niesłyszającego, zadawać pytania – ale nie dlatego, aby oceniać jego wypowiedzi, ale by zmobilizować go do lepszej koncentracji uwagi i ułatwić mu lepsze zrozumienie tematu,
- J. z uwagi na wolne tempo czytania dawać więcej czasu na przeczytanie całej książki; dla ułatwienia zrozumienia podać pytania pomocnicze, na które uczeń powinien przygotować odpowiedzi – czytając wcześniej lekturę,
- K. przy ocenie prac pisemnych ucznia nie uwzględniać błędów wynikających z niedosłuchu, one nie powinny obniżyć ogólnej oceny pracy,
- L. indywidualizację oceniania,
- M. doceniać własną aktywność i wkład pracy ucznia, a także jego stosunek do obowiązków szkolnych (systematyczność, obowiązkowość, dokładność).

Uczeń z ADHD – należy:

- A. posadzić ucznia z dala od okna, ze spokojnym uczniem,
- B. nie zniechęcać i nie dyskwalifikować za pierwszą złą odpowiedź,
- C. nie odpytywać w stanie silnego pobudzenia,

- D. wyznaczać uczniowi konkretny cel i działanie,
- E. dzielić zadania na mniejsze możliwe do zrealizowania etapy,
- F. pomagać uczniowi w skupieniu się na wykonywaniu jednej czynności,
- G. wydawać jasno sprecyzowane polecenia (na raz tylko jedno polecenie),
- H. skracać zadania poprzez dzielenie ich na mniejsze polecenia cząstkowe,
- I. sprawdzać stopień zrozumienia wprowadzonego materiału,
- J. dzielić dłuższe sprawdziany na części,
- K. wydłużać czas odpowiedzi,
- L. przypominać o terminach sprawdzianów.

Uczeń z chorobą przewlekłą – należy:

- A. zapewnić poczucia bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego,
- B. pomóc w pokonywaniu trudności, uczyć nowych umiejętności,
- C. budować dobry klimat i przyjazne relacje klasowe,
- D. przygotować uczniów zdrowych na spotkanie chorego kolegi,
- E. traktować chore dziecko jako pełnoprawnego członka klasy,
- F. uwrażliwiać dzieci zdrowe na potrzeby i przeżycia dziecka chorego,
- G. rozwijać zainteresowania, samodzielność dziecka,
- H. dostarczać wielu możliwości do działania i osiągnięcia sukcesów,
- I. motywować do aktywności.

Uczeń w sytuacji kryzysowej, traumatycznej – należy:

- A. umożliwić zaliczania zaległego materiału w późniejszym terminie,
- B. rozłożyć zaliczanego materiału na mniejsze partie,
- C. przedłużyć czasu pracy ucznia,
- D. odpytać ucznia na osobności, a nie przy całej klasie, nie ponaglać, nie
- E. krytykować, nie zawstydzają, nie mobilizować stwierdzeniami „jak się
- F. postarasz, to będzie lepiej”, nie zadawać do domu obszernych partii materiału do opanowania.
- G. zadbać o rozwój sfery emocjonalnej takiego ucznia.

Uczeń zdolny – należy:

- A. stosować następujące zasady:
 - a. indywidualizacji,

- b. stopniowania trudności,
- c. systematyczności,
- d. udzielania pomocy koleżeńskiej,
- e. powierzanie odpowiedzialnych ról.

B. Metody pracy z uczniem zdolnym:

- a. aktywizujące,
- b. problemowe,
- c. praktycznego działania, czyli pogładowe,
- d. zespołowe z uwzględnieniem indywidualnych zdolności (asystent, lider),
- e. wskazane są zadania o zwiększonym stopniu trudności (karty pracy),
- f. teksty źródłowe - analiza,
- g. uczestnictwo w konkursach, olimpiadach przedmiotowych lub artystycznych,
- h. przynależność do kół zainteresowań.

Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną wynikająca z zespołu Aspergera – należy:

- A. omawiać niewielkich partie materiału i o mniejszym stopniu trudności (pamiętając, że obniżenie wymagań nie może zejść poniżej podstawy programowej),
- B. systematycznie przywoływać uwagę i kontakt wzrokowy,
- C. stosować proste, jasne komunikaty bezpośrednio do ucznia
- D. ustalić system nagradzania za właściwe zachowanie i aktywność na lekcji i konsekwentnie go wdrażać i przestrzegać,
- E. wydłużyć lub ustalić określony czas pracy,
- F. przygotować ucznia do wszelkich zmian w otoczeniu i rozkładzie dnia,
- G. utrzymywać systematyczne kontakty z rodzicami ucznia,
- H. zachęcać do nawiązywania kontaktów z rówieśnikami,
- I. dbać o optymalną pozycję ucznia autystycznego w klasie,
- J. nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy,

- K. korzystać z pomocy nauczyciela wspomagającego przy odczytywaniu poleceń i tekstów oraz przy zapisywaniu odpowiedzi.

Uczeń cudzoziemiec – należy:

- A. umożliwić korzystanie podczas lekcji ze słownika dwujęzycznego,
- B. stosować język instrukcji w komunikacji z uczniem cudzoziemcem (krótkie polecenia, np. ułóż, narysuj),
- C. formułować pytania w sposób jasny, krótki oraz dostosowany do poziomu znajomości języka polskiego,
- D. udzielać informacji zwrotnej podczas lekcji,
- E. stosować bogaty materiał ikonograficzny (zdjęcia, mapy, wykresy, schematy) przy wyjaśnianiu zagadnień tematycznych,
- F. włączać ucznia w pracę zespołową i dostosowywać instrukcje do jego językowych umiejętności,
- G. akceptować każdą formę wypowiedzi świadczącej o zrozumieniu zagadnienia (nawet jednorazową czy błędną gramatycznie),
- H. traktować gramatykę w sposób funkcjonalny,
- I. oceniać te elementy, które możliwe są do oceny,
- J. wydłużać czasu pracy ucznia.